

PROP-KPOP/2025-14

31 grudnia 2025 r.

Opinia

w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody, w zakresie wprowadzającym zakaz przywozu do Polski okazów niektórych gatunków CITES

Na prośbę Kancelarii Sejmu z 12 grudnia 2025 r., Komisja PROP ds. Prawa Ochrony Przyrody, działając z upoważnienia i w imieniu Państwowej Rady Ochrony Przyrody przedstawia następującą opinię:

Proponowana zmiana wprowadza zakaz importu na terytorium Polski okazów wszystkich gatunków z załącznika A rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (dalej: rozporządzenie 338/97) oraz słońi afrykańskich (*Loxodonta africana*), lwów (*Panthera leo*), żyraf sawannowych *Giraffa camelopardalis* oraz nosorożców białych południowych (*Ceratotherium simum simum*). Zakaz nie dotyczyłby ogrodów zoologicznych oraz uprawnionych (tj. wpisanych do rejestru Ministra na podstawie obecnego art. 63 ustawy) instytucji naukowych. Wobec innych podmiotów miałby jednak charakter bezwzględny, tj. bez możliwości uzyskania odstępstwa. Z uzasadnienia wynika, że celem autorów projektu jest zakazanie wwozu do Polski trofeów myśliwskich z gatunków chronionych, co miałyby stanowić sygnał sprzeciwu Polski wobec prowadzenia na świecie polowań w celu pozyskania trofeów (tzw. *trophy hunting*), a także ograniczyć motywację polskich myśliwych do takich polowań.

Co do zasady, uważamy że zakaz sprowadzania trofeów myśliwskich (czy innych rodzajów okazów) z niektórych gatunków czy podgatunków zwierząt może mieć uzasadnienie merytoryczne – mógłby np. ograniczyć jedną z przyczyn dodatkowej śmiertelności gatunków czy podgatunków zagrożonych. Było to już w przeszłości artykułowane w opiniach Rady – np. w odniesieniu do niedźwiedzi polarnych i kaukaskich, niektórych kotowatych czy nosorożców.

Zwracamy jednak uwagę, że przedstawiony projekt ustawy miałby o wiele szersze skutki – zupełnie oderwane od deklarowanych zamierzeń. W szczególności:

1. Choć uzasadnienie dotyczy wyłącznie polowań dla trofeów na kilka gatunków, projekt obejmuje między innymi wszystkie gatunki zwierząt z ujęte w załączniku A do rozporządzenia 338/97. Jest ich około 700, w tym także np. liczne ślimaki, małże, owady, płazy, gady oraz ptaki i ssaki z gatunków niepodlegających polowaniom dla trofeów.
2. Projekt obejmuje nie tylko okazy martwe (do których należą trofea), ale i żywe. Wyjaśnienie, że to „jest konieczne, aby zminimalizować ryzyko obchodzenia przepisów ustawy poprzez przywóz zwierząt żywych” budzi wątpliwości – ryzyko obchodzenia przepisów ustawy przez przywóz żywych słońi lub lwów w celu przekształcenia ich w „trofea” już na terytorium Polski wydaje się znikome, przede

wszystkim dlatego, że nie realizowałyby istoty „polowania w celu pozyskania trofeów”. W wypadku wielu taksonów byłyby także niemożliwy z uwagi na inne przepisy – np. krajowe regulacje dotyczące gatunków niebezpiecznych.

3. Co prawda z zakazu zwolniono ogrody zoologiczne i uprawnione jednostki naukowe, ale zakaz obowiązywałaby bezwzględnie – bez możliwości odstępstw – wszystkie inne podmioty. Skutkowałaby to m.in.:
  - a) zakazem sprowadzania zwierząt z niektórych rodzimych, zagrożonych gatunków, do programów reintrodukcji czy wzmacniania polskich populacji, prowadzonych przez podmioty niebędące ogrodami zoologicznymi ani uprawnionymi instytucjami naukowymi – a obecnie takie programy są przez takie podmioty prowadzone (np. w odniesieniu do gatunków z załącznika A do rozporządzenia 338/97 dotyczące rysia euroazjatyckiego, sokoła wędrownego, podgorzałki zwyczajnej, jasiołta zachodniego czy niepylaka apollo);
  - b) zakazem wjazdu do Polski sokolników z innych krajów z ptakami z wielu gatunków, a także transgranicznej wymiany ptaków między sokolnikami w celach hodowlanych (chodzi nie tylko o ptaki łowcze, ale także np. wykorzystywane do odstraszenia innych ptaków – np. na lotniskach);
  - c) zakazem sprowadzania do polski wszelkich zwierząt z gatunków z załącznika A do celów amatorskiego chowu – np. różnych ryb, płazów, gadów, papug, kuraków, blaszkodziobych – także takich, które pochodzą z utrzymywanych od wielu pokoleń hodowli (przy czym obejmowałby nie tylko komercyjne sprowadzanie do handlu, ale także np. przywóz prywatnej papugi czy żółwia, posiadanego od dziesięcioleci, przez osobę przeprowadzającą się do Polski).
4. Projekt obejmuje nie tylko trofea myśliwskie, ale także wszelkie inne martwe okazy. Nie wprowadzono także żadnych odstępstw dotyczących daty pochodzenia okazów. Skutkowałaby to m.in.:
  - a) zakazem sprowadzania do Polski do renowacji fortepianów i pianin z klawiaturą z kości słoniowej (jest w Polsce kilka renomowanych firm, które prowadzą taką działalność);
  - b) zakazem wwozu do Polski instrumentów muzycznych – także starych (np. przewożonych przez orkiestrę czy indywidualnego muzyka) zawierających elementy z kości słoniowej;
  - c) zakazem wwozu do Polski – zarówno na stałe jak i np. na czasowe wystawy, wszelkich okazów zabytkowych, w tym muzealnych, zawierających jakiegokolwiek elementy ze zwierząt z gatunków umieszczonych w załączniku A – nie tylko kość słoniową, ale także np. szylkret, fiszbinę, skórę wilka, rysia czy niedźwiedzia, pióra większości europejskich ptaków szponiastych czy sów, skorupę któregoś z europejskich żółwi lądowych;
  - d) zakazem sprowadzania do Polski mienia prywatnego towarzyszącego osobie podróżującej czy przeprowadzającej się, jeśli zawiera jakiegokolwiek elementy z ujętych w przepisie gatunków – niezależnie od daty pozyskania czy charakteru (obejmuje to zarówno wymienione wyżej okazy zabytkowe czy instrumenty muzyczne, jak i elementy ubioru, a także trofea myśliwskie pozyskane lata temu i sprowadzone legalnie do innych krajów przez wejściem w życie tej nowelizacji).

Zwracamy też uwagę, że projekt w obecnym brzmieniu stwarzałby istotne problemy interpretacyjne. W szczególności:

5. Przepis w proponowanym brzmieniu obejmuje zakazem sprowadzania wszystkie „gatunki określone w załączniku A do rozporządzenia CITES”. Nie jest jasne, jak to się ma do regulacji z art. 7 ust. 1 lit. a tego rozporządzenia, w brzmieniu: „Z wyjątkiem przypadków stosowania art. 8 [komercyjny obrót na terenie UE], okazy gatunków wymienionych w załączniku A, które urodziły się i zostały wyhodowane w niewoli lub są sztucznie rozmnożone, traktowane są zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do okazów gatunków wymienionych w załączniku B”. Możliwa wydaje się interpretacja, że okazy pochodzące z niewoli na tej podstawie nie byłyby uznawane za „określone w załączniku A”. Tymczasem niektóre „trofea myśliwskie” pozyskane są na farmach myśliwskich w Republice Południowej Afryki, gdzie wielu polskich myśliwych „poluje” dla „trofeów” nie tylko na lwy, ale m.in. na pochodzące z hodowli oryksy szablrorogie i arabskie (umieszczona w załączniku A) – trofea pochodzące z takich „polowań” nie byłyby wówczas objęte zakazem, co nie wydaje się zgodne z intencją autorów projektu.
6. Nie jest jasne, w jakim znaczeniu należy rozumieć objęte zakazem „wprowadzanie”. W innych artykułach ustawy o ochronie przyrody termin ten występuje w znaczeniu wprowadzania do środowiska przyrodniczego (np. gatunków obcych). W innych aktach prawnych używa się go w znaczeniu wprowadzania na rynek (do obrotu). Jeśli użyto go jako synonimu używanego w innych zakazach z ustawy o ochronie przyrody pojęcia „wwozu do kraju” (co byłoby sprzeczne z zasadami techniki prawodawczej) – czy obejmuje to także tranzyt?
7. Nie podano, w jakim ujęciu systematycznym należy rozumieć wymienione gatunki z załącznika B do rozporządzenia 338/97. Nie zastrzeżono, że chodzi o ujęcie przyjmowane aktualnie przez CITES. Oznacza to, że np. w wypadku żyrafy przepis dotyczy jednoznacznie żyrafy sawannowej, ale wątpliwe jest, czy można by go było skutecznie egzekwować w stosunku do pozostałych gatunków żyraf – masajskiej, południowej czy siatkowanej. Powszechnie uznaje się je za odrębne gatunki, ale w wypadku CITES ich osobne ujęcie jest dopiero dyskutowane przez Komitet ds. Zwierząt.
8. Uwzględniono kilka gatunków z załącznika B, będących przedmiotem „polowań w celu pozyskania trofeów”, ale nie wyjaśniono szczegółowych podstaw tej kwalifikacji. Wydaje się, że co najmniej kilka innych gatunków spełniałoby w podobnym stopniu zasugerowane w uzasadnieniu kryteria – np. niedźwiedź polarny czy kaukaski podgatunek niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos meridionalis*.

W konsekwencji, **nie podważając słusznych intencji stojących za tym projektem, Komisja opiniuje go negatywnie, ze względu na wadliwą konstrukcję legislacyjną oraz zakres przedmiotowy.**

Sugerujemy, że deklarowane cele należałoby osiągnąć w inny sposób. Do ustawy należy wprowadzić delegację dla ministra właściwego ds. środowiska do fakultatywnego wprowadzania w drodze rozporządzenia zakazów wprowadzania na teren RP, posiadania oraz obrotu niektórymi rodzajami okazów roślin, grzybów i zwierząt z gatunków innych niż

objęte krajową ochroną gatunkową oraz IGO stwarzające zagrożenie dla Polski lub UE. Samą listę gatunków, rodzajów okazów i celów importu podlegających takim zakazom, a także wyjątków od nich, należałoby określać w rozporządzeniu a nie w ustawie, by dać możliwość bardziej elastycznej reakcji na nową wiedzę dotyczącą zagrożenia gatunków, na nowe trendy w zakresie pozyskiwania okazów do celów komercyjnych czy polowań dla trofeów itp. Sugerujemy, by przepisy dawały możliwość stosowania, np. w drodze decyzji Ministra, indywidualnych odstępstw od zakazów, jeśli dana czynność nie stoi w sprzeczności z celami regulacji (np. na sprowadzanie okazów muzealnych). Delegacja powinna wskazywać przesłanki do ujęcia okazów na liście (ochrona gatunków, dobrostan zwierząt, ryzyko zoonotyczne) oraz wprowadzać obowiązek opiniowania takiego rozporządzenia i jego zmian przez PROP (zawsze), Komisję ds. CITES (w wypadku gatunków z rozp. 338/97) oraz ministra właściwego ds. zdrowia (w wypadku przesłanek dot. zdrowia). Konieczne jest także wprowadzenie sankcji karnych za łamanie takich zakazów. Można dodatkowo zapisać, że zezwolenia czy świadectwa wydawane na podstawie art. 4, 5, 8 czy 9 rozporządzenia 338/97 nie mogą stać w sprzeczności z ograniczeniami wynikającymi z tego rozporządzenia. Wprowadzenie takiej możliwości – jako środka ochrony idącego dalej niż obowiązki wynikające z prawa UE – jest uprawnione w świetle: art. 193 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. XIV Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES) oraz pkt 3 z preambuły do rozporządzenia 338/97.

Przewodniczący Komisji
Paweł Pawlaczyk

Otrzymują:

- Kancelaria Sejmu
- Pani Paulina Hennig-Kloska, Minister Klimatu i Środowiska